

Statens vegvesen

Barne-, Ungdoms- og Familiedirektoratet

Att: Tone Svanøe Endresen

Behandlende enhet:
Vegdirektoratet

Saksbehandler/innvalgsnr:
Ingrid Øvsteng - <tomt>

Vår referanse:
2013/016886-004

Deres referanse:

Vår dato:
17.04.2013

Norge universelt utformet 2025 - Invitasjon til deltakelse i konsultasjonsprosess

Det vises til brev av 21.mars 2013 der dere inviterer til innspill- og konsultasjonsmøte i forbindelse med at Regjeringens handlingsplan for universell utforming og økt tilgjengelighet 2009 – 2013 avsluttes ved utgangen av 2013.

Statens vegvesen Vegdirektoratet deltar på møtet med to representanter. Herved oversendes våre foreløpige innspill. Det gjøres oppmerksom på at disse innspillene er å regne som faglige betraktninger. Innspill av mer prinsipiell karakter og forslag til konkrete tiltak, vil vi komme tilbake til i prosessen dere antyder i brevet.

Videreføring av handlingsplan for universell utforming

Vårt synspunkt er at det er behov for en videreføring av Regjeringens handlingsplan for universell utforming. De nasjonale målene som er satt, er ikke oppnådd på alle områder. En handlingsplan for universell utforming vurderes som et verktøy for å holde intensiteten i arbeidet oppe. En handlingsplan må koordineres med øvrige gjeldende strategier og handlingsplaner, slik at en ikke undergraver prinsippet om at universell utforming skal implementeres i ordinære oppgaver som utføres. For transportsektoren gjelder dette for eksempel Nasjonal Transportplan 2014-23, Nasjonal gåstrategi og tiltaksplanen for trafiksikkerhet på veg. De konkrete tiltakene må finnes i de respektive planer, der virkemidler og ansvar er tydelig definert.

Noen satsningsområder og tiltak ser vi likevel som mer overordnet, og dermed egnet for en egen handlingsplan for universell utforming. Dette gjelder for eksempel kompetanseheving, behov for forskning, tverrsektorielt samarbeid og brukervedvirkning.

Hvor står vi i 2013?

Regjeringens handlingsplan for universell utforming er koordinert med Nasjonal Transportplan (NTP) 2010-19. I perioden har Statens vegvesen arbeidet systematisk for å følge opp målene som er fastsatt og tiltakene som er satt i eget Handlingsprogram. Statens vegvesen har innarbeidet krav til universell utforming i håndbøker og veiledninger etter hvert som disse er revidert. Vi kan blant annet nevne *håndbok 111 Drift og vedlikehold* og *hb 017 Veg og gateutforming* (vegnormalen). Dette arbeidet vil fortsette. Statens vegvesen ga i 2011

Postadresse
Statens vegvesen
Vegdirektoratet
Postboks 8142 Dep
0033 Oslo

Telefon: 02030
Telefaks: 22 07 37 68
firmapost@vegvesen.no
Org.nr: 971032081

Kontoradresse
Brynsengfare 6A
0667 OSLO

Fakturaadresse
Statens vegvesen
Regnskap
Båtsfjordveien 18
9815 VADSØ
Telefon: 78 94 15 50
Telefaks: 78 95 33 52

ut en egen veileder for universell utforming *håndbok 278 Universell utforming av veger og gater*. Universell utforming legges til grunn i alle nye prosjekter i regi av Statens vegvesen og sees også i sammenheng med satsningen på arkitektur og tilretteleggingen for gående og syklende. Universell utforming innarbeides i etatens ordinære rutiner og prosessbeskrivelser.

Videre er det arbeidet med oppgradering av fysisk infrastruktur. Spesielt har det vært fokus på oppgradering av holdeplasser og knutepunkt for kollektivtransporten slik at disse er blitt universelt utformet. I perioden er det oppgradert om lag 25 knutepunkt og 480 holdeplasser langs riksveg. Resultatene etter fire år, viser at en ikke har kommet så langt på området som ventet. Det er fortsatt behov for omfattende oppgradering av holdeplasser og knutepunkt langs riksveg. De fleste holdeplasser for kollektivtransport ligger imidlertid langs fylkeskommunal og kommunal veg. Også her antas et stort behov for videre oppgradering, og det er behov for en koordinert satsning i tiden fremover.

Nasjonal transportplan 2014-23

Nasjonal Transportplan 2014-2023 ble lagt frem 12.april 2013. Her setter Regjeringen sine mål for transportpolitikken. Hovedmålet knyttet til universell utforming er uendret, mens etappemålet for kommende periode er *å bidra til hele reisekjeder med universell utforming*. Statens vegvesen arbeider nå med utarbeidelse av etatens handlingsprogram for perioden 2014-17. Her vil det settes konkrete mål og tiltak for hvordan etaten skal arbeide for å nå målene i NTP 2014-23, blant annet ved å oppgradere holdeplasser og knutepunkt.

Ved en revisjon av handlingsplanen for universell utforming, må dette koordineres, slik at denne sammenfaller med NTP. De konkrete målene for riksvegnettet innarbeides i etatens handlingsprogram.

Kompetanse og forskning

Universell utforming er fortsatt et forholdsvis nytt begrep i Norge. Kompetansen er økende, men varierende. For å komme videre i arbeidet og nå de nasjonale målene, er det behov for økt kompetanse i alle ledd av offentlig forvaltning og hos planleggere, prosjekterende og utførende. Dette påpekes i NTP 2014-23 som et satsningsområde. Begrepet universell utforming må operasjonaliseres og konkretiseres.

En handlingsplan for universell utforming bør inneholde kompetansehevende tiltak, på tvers av sektorer og forvaltningsnivå.

Statens vegvesen har i perioden gjennomført flere FoU-prosjekter innen dette temaet, både på oppdrag fra Samferdselsdepartementet, selvstendig, og i samarbeid med andre offentlige aktører. Vi kan blant annet nevne at det hvert fjerde år gjennomføres en nasjonal reisevaneundersøkelse. Her fremkommer blant annet informasjon om andel som har vansker med å benytte transportsystemet pga av sin funksjonsevne. Tilskuddsordningen for økt tilgjengelighet til kollektivtransporten (tidligere «BRA-ordningen») i fylker og kommuner er evaluert (TØI-rapport 1235/2012), standarder og praksis for ledelinjer i transportsystemet evalueres nå. Rapport legges frem i april. Videre er det gjennomført arbeid knyttet til samfunnsøkonomiske beregninger av tiltak for universell utforming innen kollektivtransporten.

Statens vegvesen vil videreføre arbeidet med forskning innen vårt fagområde i perioden 2014-17, blant annet ved å følge opp anbefalingene i forskningen som er gjennomført og ved å

implementere universell utforming der det naturlig hører hjemme som ett av flere tema, for eksempel knyttet til materialer og drift/vedlikehold.

Det er behov for mer forskning på flere områder innen temaet, blant annet kan nevnes fysisk dimensjonering, veifinning og konsekvenser av et samfunn som ikke utformes universelt. En handlingsplan for universell utforming bør peke ut de viktigste områdene for forskning på området.

Videre etterspørres ofte gode eksempler på universelle transportanlegg. Statens vegvesen startet i 2012 opp prosjektet «gode eksempler på universell utforming».. Prosjektet ble prøvd ut i 2012 med en pilot utarbeidet i samarbeid med Deltasenteret, og planlegges årlig supplert med nye gode eksempler. Hensikten er å gjennomgå og vise frem anlegg der universell utforming er ivaretatt på en god måte, med informasjon om hvilke kompromisser og vurderinger som er gjort i planleggings- og byggefase. Anlegg som ivaretar helhetlige og integrerte løsninger skal vektlegges.

Brukermedvirkning: Organisering og roller

Fagområdet universell utforming har gjennomgått et paradigmeskifte de senere årene: fra å i hovedsak handle om de funksjonshemmedes interesser, primært forankret innen helsesektoren, til å bli et lovfestet prinsipp bredt forankret i lovverket for mange ulike sektorer. Universell utforming skal innarbeides i ordinære prosesser og oppgaver. Dette stiller større krav til fagpersonene. Brukermedvirkningen, og hvordan denne tolkes og organiseres, er blitt endret.

Brukermedvirkning skal være en ressurs og en måte å få frem behov for løsninger på. Brukermedvirkning skal ikke fungere som en kvalitetssikring og «gratis konsulentteneste», slik det er gott tilbakemeldinger om i ulike sammenhenger. En har også sett at uheldige løsninger er valgt ved oppgradering/bygging av fysiske omgivelser, fordi etablerte standarder og anbefalinger er satt til side etter råd fra lokale brukerrepresentanter. Dette er særlig uheldig i de situasjoner der funksjonaliteten er avhengig av enhetlig standard på tvers av vegeier, og er ett eksempel på at rollen til brukerrepresentantene bør gjennomgås.

En handlingsplan for universell utforming bør omhandle brukermedvirkningen på et overordnet nivå. Brukermedvirkning er viktig for å oppnå gode løsninger. Det bør sees på hvordan dagens brukermedvirkning fungerer og hvordan en ønsker at dette skal organiseres på en hensiktsmessig måte fremover. Dette kan også være aktuelt å omtale under «behov for forskning».

Vi ser frem til videre dialog på møtet 19.april 2013.

Brevet sendes kun elektronisk.

Transportplanlegging
Med hilsen

Ida S. Harildstad

Ingrid R. Øvsteng

